

นักเล่าเรื่องชาวนครศรีธรรมราช นามจำลอง ฝั่งชลจิตร และเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งของนักเขียนชาวเยอรมัน

ศาสตราจารย์ ศรีสุวรรณ

จำลอง ผึ้งชลจิตร

ทราบข่าวจำลอง ผึ้งชลจิตร เจ้าของฉายา ‘ลอง เรื่องสั้น’ ได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2561 ความทรงจำ จากวันวานของผมก็พลันพรุ้งพรุ้งขึ้นมาครมครน และชวนให้หวนนึกถึงนักเขียนเยอรมันอีกคนหนึ่ง

มีพักต้องสงสัยเลยในความเป็นนักเขียนภาคใต้ ของจำลอง ผึ้งชลจิตร ชาวนครศรีธรรมราชผู้นี้ สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมไว้จำนวนมากมาย และทอดห่วงเวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 4 ทศวรรษ มิหนำซ้ำ เขายังผายมือแนะนำให้ผมบังเกิดความ เริ่มริผูกพันกับ ‘เรื่องสั้น’ เรื่องมาตราប់ปัจจุบัน

ขออนุญาตคุณผู้อ่านถอยย้อนกาลเวลาไปสู่ ช่วงเช้าวันหนึ่งกลางพุทธศักราช 2547 ตอนนั้น ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดงานมหกรรมวัฒนธรรม แห่งชาติ ผมอายุเพียงสิบสี่ กำลังครองสถานะ นักเรียนชั้นมัธยมต้น เขียนงานบอกเล่าเรื่องราว เพื่อนสองคนไปตระเวนเที่ยวตำบลบางไผ่แม่แห่ง ลุ่มแม่น้ำตาปี ความยาวประมาณห้าหน้ากระดาษ A4 ส่งร่วมโครงการประกวดเรื่องสั้นหัวข้อเกี่ยวกับ

บ้านเกิด จนได้รับคัดเลือกให้อบรมพัฒนาด้ว การเขียนท่ามกลางบรรยากาศห้องแอร์เย็นฉ่ำ ณ อาคารหอประชุมอาคารสม-เพชรวาริในโรงเรียน ประจำจังหวัด (โรงเรียนสุราษฎร์ธานี)

ผมสวมชุดลูกเสืออากาศเข้าฟังบรรยาย มี วิทยากรสองคนซึ่งเป็นนักเขียนชาย คนหนึ่งค่อนข้าง ชรา ถูกเรียกขานนามว่า “ลาว คำหอม” ฟังคั่น ๆ นู แต่มีวายุเคลือบแคลงว่าเขาเกี่ยวข้องกับ เพลงไทยเดิมชื่อเดียวกัน ส่วนอีกคนเพิ่งเคยยินชื่อ รูปร่างใหญ่ ไว้หนวด สวมแว่นตาดำ มาดเท เขาคือ “จำลอง ผึ้งชลจิตร”

เช้าวันนั้น จำลองเล่าเรื่องหนึ่งให้ทุกคนใน หอประชุมฟัง

เปิดฉากขึ้นในโรงแรมใกล้ ๆ สถานีรถไฟ ยามค่ำคืน ปรากฏตัวละครชื่อชะว่ม เขาเป็นพ่อ ของเด็กชายคนหนึ่ง ชะว่มปรารถนาจะเข้าพัก ห้องเดี่ยว หากทางโรงแรมเหลือเตียงว่างในห้องคู่ แแค่เตียงเดี่ยว เขาพบชายไม่รู้จักในห้องพักมืด ๆ ชายคนนั้นเอย่ปากห้ามมิให้เปิดไฟ ทั้งเตือนชะว่ม ว่าอย่าเดินสะดุดไม้ค้ำยันไหล่ของเขา

ชายสองคนสนทนาถึงเหตุที่มาพัก ณ โรงแรม เดิมที่ชายแปลกหน้าถามว่าชะว่มจะมาฆ่าตัวตาย ที่เมืองนี้หรือ? แต่ชะว่มปฏิเสธและเล่าให้ชาย แปลกหน้าฟังถึงกรณีที่ลูกชายของเขามีความ กระทบกะเทือนทางจิตใจ ไม่มีความสุข และซึมเศร้า ทุทุกเข้า ๆ ที่ไปโรงเรียนและเดินข้ามทางรถไฟ ขณะ หยุดยีนรอรรถไฟแล่นผ่านมา เด็กชายจะโบกมือให้ กับคนบนขบวนรถไฟอย่างตืออกดีใจ แต่กลับไม่มีใคร โบกมือตอบกลับเลย

เห็นลูกชายทุทุกข์ตรม ชะว่มจึงเดินทางเข้าเมือง เพื่อวันรุ่งขึ้นเขาจะนั่งรถไฟผ่านไปตรงบริเวณที่ ลูกชายหยุดยีนอยู่ทุทุกเข้า และได้โบกมือตอบกลับ ลูกชาย

ชายผู้ไม่มีคำยืนยันไหล่บอกว่าเขาเกลียดเด็ก เพราะทำให้เมียเขาตายตอนคลอด แรกฟังเรื่อง ลูกชายของชะวัม ชายแปลกหน้าถึงกับเอ่ยว่าทำไม เด็กจึงไม่ฆ่าตัวตายเสีย พอฟังแผนการของชะวัม เสร็จ ชายแปลกหน้าจึงทักท้วงว่าวิธีที่ใช้ นับเป็นการ โทหกถูกตัวเอง

วันรุ่งขึ้น ชะวัมลืมตาตื่น พบว่าเหลือเขาอยู่ คนเดียวในห้อง ดูนานพิการก็ตกใจทันทีเพราะไปขึ้น รถไฟไม่ทันแน่ ๆ ตกบ่ายเมื่อชะวัมกลับมาถึงบ้าน ด้วยหัวใจหดหู่ เขากลับพบลูกชายแสดงอาการ ตื่นเต้นเปี่ยมล้นความสุข รีบเล่าให้ฟังว่าวันนี้มี ชายคนหนึ่งบนขบวนรถไฟโบกมือตอบและโบกให้อยู่ตั้งนาน ชะวัมถามลูกว่าชายคนนั้นมีไม้ค้ำยัน ไซ้ไหม เด็กชายตอบว่าใช่ เขายังเอาผ้าเช็ดหน้าผูก ปลายไม้ยื่นชูออกมาที่หน้าต่างจนรถไฟแล่นลับไป ลับตา

จำลอง ผึ้งชลจิตตราเล่าเรื่องดังกล่าวจบลงและถามทุกคนในอาคารหอประชุมว่าแก่นของเรื่องที่เล่า คืออะไร? นักเรียนแต่ละคนมีคำตอบของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน ก็คือเป็นการโทหกถูกตัวเอง

ผม หรือ ลูกเสืออากาศอาสาวิชาธิธิ์ลุกขึ้นยืนตัวสั่น ๆ ส่งเสียงตอบว่า แก่นของเรื่อง ได้แก่ ความรักของพ่อที่มีต่อลูก

ผู้เล่าเรื่องนิ่งสักระยะใจ จึงเอ่ยปากว่า ลูกเสือตอบได้ถูกต้อง จำลองถามต่อถึงงานเขียนที่ผมส่งประกวด นักเขียนหนุ่มใหญ่ชาวนครศรีธรรมราชอธิบายทำนองว่า เรื่องที่ลูกเสือส่งมานั้นเล่าเรื่อง น่าสนใจ แต่ยังไม่เป็นเรื่องสั้น มีลักษณะเป็น เรียงความ ถ้าจะเขียนเรื่องสั้น ต้องเขียนแบบเรื่อง ของชะวัมที่เพิ่งเล่าจบไป

นั่นเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ผมได้ทำความรู้จักกับ ‘เรื่องสั้น’ โดยแท้จริง แม้ก่อนหน้านั้นจะเคยอ่าน หนังสือรวมเรื่องสั้นมาบ้าง เจกเช่นหนังสือ ซอย

ชีกฟรีด เลนซ์
เคยมีประสบการณ์
เข้าร่วมกับทาง
พรรคนาซี
ในวัยหนุ่ม
กลับมาเป็นนักเขียน
เขาจึงสะท้อนเรื่องราว
ภายใต้ระบอบเผด็จการนาซี
ที่มีผู้นำเยี่ยง
อดอล์ฟ ฮิตเลอร์
(Adolf Hitler)
ได้วิพากษ์

เดียวกัน ของวานิช จรุงกิจอนันต์ หากเข้าใจเพียง ว่าการเขียนเรื่องสั้นคือการเขียนเรียงความที่มีฉาก และตัวละคร

ความโลดแล่นของตัวละครชะวัม ลูกชาย และ คนถือไม้ค้ำยัน ซึ่งถ่ายทอดผ่านน้ำเสียงของจำลอง ผึ้งชลจิตตรายังคงก้องกังวานในความรู้สึกของผม เสมอ ๆ มิเสื่อมคลาย ต่อให้กาลเวลาปลิดปลิวมา เนิ่นนานหลายปี

ผมเพียงพยายามสืบค้นเสาะหาว่านักเขียนคน ใดคือผู้ประพันธ์เรื่องราวนี้ อาจเคยเห็นร่องรอย อยู่บ้าง แต่ไม่เคยได้อ่านได้สัมผัสเข้าจริง ๆ

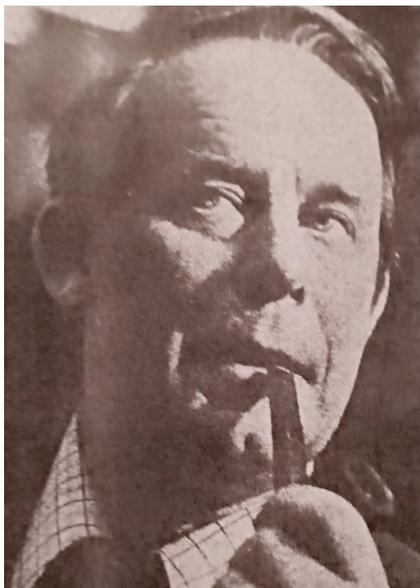
จบกระทั่งเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2558 ผมหรือลูกเสืออากาศในวันวานสบโอกาสพบนักเล่าเรื่องคนเดิมนามว่าจำลองอีกคราในงานเสวนาทางวรรณกรรมที่จัดขึ้นช่วงมหกรรมหนังสือระดับชาติ ครั้งที่ 20 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งผมในฐานะคนรุ่นใหม่ได้ร่วมเสวนาบนเวทีเดียวกับเจ้าของฉายา ‘ลอง เรื่องสั้น’

ตอนนั้น ผมเริ่มมีผลงานเรื่องสั้นผ่านลงตีพิมพ์ตามหน้านิตยสารมาบ้างแล้ว ทว่าเจอนักเล่าเรื่องแห่งวันวานทั้งที เลยอดมิได้ที่จะถามถึงเรื่องสั้นเรื่องนั้นที่มีตัวละครชื่ออะระวัมว่าเป็นผลงานของนักเขียนผู้ใด?

ซีกฟรีด เลนซ์ (Siegfried Lenz)

คือคำตอบของจำลอง ผังชลจิตร

นั่นเป็นครั้งแรกที่ผมได้ทำความรู้จักชื่อเสียงเรียงนามเจ้าของเรื่องเล่า อันชักนำให้เด็กหนุ่มคนหนึ่งพลัดหลงมาสู่โลกการเขียนเรื่องสั้น

ซีกฟรีด เลนซ์

(ขอเล่าเสริมสักหน่อย เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2553 ผมเคยเจอจำลอง ผังชลจิตรในงานพิธีมอบรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ครั้งที่ 11 ตอนนั้น ผมโชคดีที่ผลงานบทกวี ‘ร้านหนังสือเทพนิยายที่ชายแดน’ คว่ารางวัลกวีนิพนธ์รางวัลยอดเยี่ยม คลับคล้ายคลับคลาว่าผมอาจเคยพยายามถามถึงนามของผู้สรรค์สร้างตัวละครอะระวัมเช่นกัน)

พอล่วงรู้ ผมจึงไปตามอ่านชีวประวัติรวมถึงงานเขียนชิ้นอื่น ๆ ของซีกฟรีด เลนซ์ ช่างน่าทึ่งนักเขียนชาวเยอรมันผู้นี้คือนักเล่าเรื่องจากจักรวรรดิคนหนึ่งของโลก น่าเสียดายเหลือเกินที่ปัจจุบันเขาไม่ค่อยเป็นที่คุ้นเคยสำหรับนักอ่านชาวไทยสักเท่าไร

ซีกฟรีด เลนซ์ ลืมตาдуโลกหนแรกเมื่อวันที่ 17 มีนาคม คริสต์ศักราช 1926 ในเมืองเอลก์ (Elk) ทางดินแดนฝั่งตะวันออกของเยอรมนี ซึ่งยุคนั้นยังถูกเรียกขานว่าปรัสเซีย (ทุกวันนี้เหมือนจะอยู่ในเขตโปแลนด์) เรียนหนังสือด้านปรัชญา ภาษา และวรรณคดีที่มหาวิทยาลัยฮัมบูร์ก (University of Hamburg) จากนั้นเริ่มทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ปลายทศวรรษ 1940 ก่อนจะมาเขียนเต็มตัวนับแต่ทศวรรษ 1950 สร้างผลงานวรรณกรรมลือเลื่องหลายชิ้นและคว้ารางวัลต่าง ๆ มากมาย

มรณกรรมของเลนซ์เพิ่งเกิดขึ้นไปเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม คริสต์ศักราช 2014 ราวหนึ่งปีก่อนผมจะได้ร่วมขึ้นเวทีเสวนาในงานมหกรรมหนังสือระดับชาติเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2558

ซีกฟรีด เลนซ์เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมกับทางพรรคนาซีในวัยหนุ่ม ครั้นมาเป็นนักเขียน เขาจึงสะท้อนเรื่องราวภายใต้ระบอบเผด็จการนาซีที่มีผู้นำเย็งอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) ได้เจ็บคม

ในนวนิยายเล่มสำคัญเอกเช่น Deutschstunde ตีพิมพ์คริสต์ศักราช 1960 และต่อมาภายหลังแปล

มาสู่ภาษาอังกฤษในชื่อ The German Lesson เผยให้เห็นสภาพสังคมและความรู้สึกนึกคิดของเด็กชายที่เติบโตภายใต้ระบอบนาซี มีพ่อแม่เลื่อมใสในระบอบ กระนั้น เด็กชายกลับสานมิตรภาพและความผูกพันกับจิตรกรผู้ไม่ยินยอมทำตามคำสั่งท่านผู้นำ ทั้งยังพยายามช่วยเหลือจิตรกรจากเงื้อมมือเผด็จการ และบุคคลอันเป็นเครื่องมือเผด็จการอย่างพ่อแม่ของตนด้วย

เรื่องสั้นหลายชิ้นก็เช่นกัน เลนซ์มักอาศัยตัวอักษรของเขาคอยเสียดสีล้อเลียนผู้นำเผด็จการอยู่เนือง ๆ เป็นต้นว่า รัฐบาลดีเผ่ากรโฆษณาชนเชื่อตบตาสื่อต่างประเทศว่าประชาชนในประเทศอยู่ดีกินดี ซึ่งผู้มั่งคั่งล้วนเป็นพรรคพวกของผู้นำเอง ทั้ง ๆ ที่ประชาชนตกระกำลำบาก ถูกปิดปาก ไม่ให้มีสิทธิเสรีภาพในการพูดความจริง

เรื่องสั้นของซีกฟรีด เลนซ์ ที่จำลอง ผังพลจิตเรเล่าให้ผมฟังสมัยยังเป็นนักเรียนมัธยมต้นนั้น ผมตามสืบค้นมาได้ว่าเป็นเรื่อง 'Die Nacht im Hotel' ถ้าเป็นชื่อภาษาอังกฤษก็ 'The Night in Hotel' อากาศ โอตระกูล อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญภาษาเยอรมัน แห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยนำมาแปลเป็นภาษาไทยในชื่อ 'คืนหนึ่งในโรงแรม' พร้อมแปลผลงานเรื่องสั้นที่น่าสนใจของเลนซ์อีก 2 เรื่อง ได้แก่ 'ลูกชายของเผด็จการ' และ 'มิตรของรัฐบาล' พิมพ์ลงในหนังสือ เรื่องสั้นเยอรมัน สำหรับนักศึกษา เมื่อพุทธศักราช 2525

ผมเองเคยตามไปสัมผัสเรื่องสั้นทั้ง 'Die Nacht im Hotel' ในภาษาต้นฉบับคือภาษาเยอรมัน และ 'The Night in Hotel' ในภาษาอังกฤษ พบจุดน่าสะดุดตาตรงชื่อของตัวละครชะวัม นั่นเพราะ 'ชะวัม' เขียนเป็นภาษาเยอรมันได้ว่า 'Schwamm' ถ้าจะแปลความหมายก็คือ ฟองน้ำ พออ่านดูจำนวนแปลเป็นภาษาอังกฤษก็ชวนให้รู้สึกตลก

เพราะใช้คำว่า 'Sponge' (แปลว่า ฟองน้ำ) แทนชื่อตัวละคร แต่จริง ๆ แล้วในงานเขียนของเลนซ์ คำนี้ใช้เป็นชื่อคนต่างหาก ซึ่งในสำนวนแปลภาษาไทย อาจารย์อากาศแปลได้ดีทีเดียว ท่านใช้ชื่อตัวละครว่า 'ชะวัม' เลย

'คืนหนึ่งในโรงแรม' แม้จะเป็นเรื่องสั้น ๆ ง่าย ๆ แต่กินใจและประทับใจผมไม่รู้ลืมเลือน ผมฟังจำลองเล่าตอนยังเป็นเด็กวัยรุ่นทำให้รู้จักลักษณะของเรื่องสั้น และจุดประกายให้อยากเป็นนักเล่าเรื่อง เป็นนักเขียนที่เก่ง ๆ ขึ้นมาบ้าง พอมาอ่านเองอีกทีภายหลังก็สังเกตประเด็นสวย ๆ จากเรื่องสั้นเรื่องนี้ ความรักในฐานะคนเป็นพ่อของชะวัมที่มีต่อลูกชายจนถึงขั้นวางแผนการจะนั่งรถไฟไปโบกมือให้ (แม้ท้ายที่สุดจะผิดแผน) หาได้แค่สร้างความสุขแก่เด็กชายในตอนท้ายเรื่องเท่านั้น แต่กลับช่วยเตือนสติพร้อม ๆ เยียวยาจิตใจของชายแปลกหน้าเจ้าของไม้ค้ำยันไหล่ ผู้จงเกลียดจงชังเด็กนักหนาและสิ้นหวังกับชีวิตชีวาของโลก พลันได้บังเกิดกำลังใจในชีวิต สามารถมองโลกอย่างแจ่มขึ้นและเปี่ยมล้นความหวังขึ้นมาอีกหน

ผมยังปลื้มเปรมและตราตรึงต่อฉากเปิดเรื่องสั้นที่บรรยายถึง “บ่อยเฝ้าประตูใช้นิ้ว ซึ่งเล็บถูกกัดจนกัดหมดไล่ไปบนสมุดบันทึกประจำวัน ยักไหล่แสดงอาการเสียใจ เอี้ยวตัวไปทางซ้าย จนแขนเสื้อผู้นิพอร์มข้างที่ทับอยู่นั้นตั้ง”

ขณะเดียวกันถ้อยสนทนาของตัวละครในเรื่องกระชับ ๆ แต่กินความหมายกว้างและแสดงนัยยะลึกซึ้ง นับแต่เช้าวันนั้นกลางพุทธศักราช 2547 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างผมกับเรื่องสั้นดูเหมือนจะแยกขาดจากกันไม่ได้ มีหน้าซ้ำ มีแนวโน้มจะยิ่งแน่นแฟ้นทบทวี แน่นอนทีเดียว ผมคงต้องขอบคุณสองนักเล่าเรื่อง ทั้ง จำลอง ผึ้งชลจิตร และ ชีกพรีด เลนซ์

ในวาระที่นักเขียนไทยชาวนครศรีธรรมราชได้รับเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ สิ่งที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นเครื่องระลึกถึงและร่วมแสดงความยินดีอันสวยงามที่สุดสำหรับนักเขียน ย่อมคือการตั้งใจเขียนงานบอกเล่าถึงเขาผู้นั้น

ครับ ผมยังใคร่เกาะกุมโอกาสนี้ เพื่อผายมือแนะนำและชี้ชวนให้นักอ่านทั้งหลายหันกลับมาเหลียวมองนักเขียนเรื่องสั้นชาวเยอรมันด้วยอีกสักคนเถอะ ■

เอกสารอ้างอิง

อำภา โอตระกุล (ผู้แปล). (2525). *เรื่องสั้นเยอรมันสำหรับนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.